

Styrkelse af Danmark som iværksætternation

- Særligt fokus på iværksættere med et teknisk og naturvidenskabeligt fundament

Notat
5. maj 2023

Iværksættere inden for teknologi og naturvidenskab skaber jobs og øget eksportindtægter

Danmarks vækst og velfærd bygger på iværksættere med et fundament af teknologi og naturvidenskab. Fremover kaldt S&E-iværksættere. S&E-iværksættere baserer en stor del af deres omsætning på tekniske og naturvidenskabelige kompetencer og viden, herunder STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics). Mange af dem investerer i forskning og udvikling og samarbejder med universiteter og andre vidensmiljøer. Denne kategori af iværksættere har et usædvanligt positivt udviklingsforløb set i forhold til andre iværksættere. De vokser hurtigere med hensyn til jobs, omsætter for mere og eksporterer tidligere¹.

Ingeniørforeningen, IDA anbefaler at have fokus på følgende løsninger til iværksættere, som bygger deres forretning på naturvidenskab og teknologi:

1. Gør det (endnu) nemmere at starte virksomhed

- Højtuddannede ledige - eller selvvalgt mellem jobs - bør som led i beskæftigelsesindsatsen tilbydes et målrettet iværksætterforløb, der kan give dem de rigtige redskaber til at starte egen virksomhed. Det bør indgå i regeringens bestræbelser på, at A-kasser m.m. hurtigere skal få ledige i beskæftigelse. En løsning kan være at udbrede den nordjyske model, "Innovativ Vækst", for ledige akademikere, så det er nemmere at starte egen virksomhed op på dagpenge.
- Frigør kapital til etablering af virksomhed ved at nedsætte aktiebeskatningen, så de skattemæssige vilkår for aktier i iværksættere er konkurrencedygtige ift. nabolandene omkring os.

2. Gør det nemmere at rekruttere medarbejdere

- Fasthold forskerskatteordningen og mulighed for medarbejderaktier. Sidst nævnte er i sin nuværende form langt hen ad vejen fornuftig, så længe det ikke er hovedparten af lønnen. En udfordring er dog fortsat at værdiansætte medarbejderaktierne – det skal gøres nemmere.

3. Giv iværksættere nemmere adgang til test- og forskningsfaciliteter

- Lav national teststrategi, hvor offentlige og private investeringer i nye test- og forskningsfaciliteter koordineres og styrkes. Investeringer fra offentlige superfonde og regionale erhvervsfyrtårne skal bringes i spil i denne sammenhæng.
- Gør det nemmere for iværksættere at få hjælp til udvikling og innovation. Puljer til udviklingsprojekter, iværksættertilbud samt klippekort til test og certificeringer i Innovationsfonden, erhvervsfremmesystemet og Forsvaret skal være åben for S&E-iværksættere inden for brede teknologiområder. Offentlige støttepuljer skal være brede og langsigtede frem for at være små tilskud til prædefinerede tiltag med korte perioder, hvor puljen er åben.
- Styrk demonstrationsprogrammer som EU DP, MUDP og GUDP og lad udenlandske iværksættere deltage i projekterne på lige fod med danske.
-

---

¹ Fakta om S&E-startup bygger på ATV-rapporten: "Danmarks nye vækstlag", 2019.

4. Øg samarbejdet mellem universiteter og iværksættere og understøt iværksættere med udspring fra den offentlige forskning

- Etablere en hotline for iværksættere, som kan kontaktes inden samarbejdet med et universitet indledes.
- Udarbejd en model på tværs af universiteterne, hvor universiteterne bedre kan prisfastsætte en opfindelse, nemmere kan stille lokaler og rådgivning til rådighed uden at komme i uoverensstemmelse med loven.
- Gør programmet Open Entrepreneurship permanent.
- Gør det midlertidige FoU-fradrag på 130% permanent og gør det mere overskueligt at se, hvilke typer af forskningsudgifter, der kan indgå i fradraget.

5. Understøt diversitet i kapitalinvesteringer

- Kortlæg udfordringer og barrierer i diversitet i iværksætter- og investormiljøet i de danske offentlige kapitalfonde. Diversitet i denne sammenhæng er eksempelvis køn og teknisk indsigt.

6. Understøt ekspansion på udenlandske markeder

- Etablere flere danske programmer med inspiration fra fx Denmarkbridge, The German Accelerator og Dutch Basecamp. Programmerne skal understøtte råd og vejledning fra succesfulde startups og globale virksomheder samt danske erhvervsfolk bosiddende i udlandet.
- Ændre vilkårene for The Trade Council, så rådgivningen og hjælpen derfra ikke skal være indtægtsgivende på startupområdet og samtidig tænker mere på tværs af landegrænser. I den sammenhæng kan der hentes inspiration fra Corona-genopretningspakkerne.

Uddybning af anbefalinger:

1. Gør det (endnu) nemmere at starte virksomhed

Regeringen ønsker et serviceeftersyn af beskæftigelsesindsatsen. De arbejdsløse skal hurtigere i arbejde. Det er vigtigt i denne sammenhæng også at huske at se på, hvordan arbejdsløse - eller selvvalgt mellem jobs - kan få nemmere ved at etablere egen virksomhed. Der er gode erfaringer i Nordjylland med et iværksætterprogram for højtuddannede i A-kassen, "Innovativ Vækst". Den årlige nettogevinst lød på 18. mio. kr. Det er dog ikke muligt at brede programmet ud til resten af landet, da programmet var en del af et frikommuneforsøg. For det første skal dagpengemodtageres rådighedsregler lempes for ledige, der bliver en del af ordningen. For det andet skal der investeres midler i at sikre de nystartede iværksættere vigtig rådgivning, adgang til mulige investorer m.v.

Det kan samtidig som S&E-iværksætter være kapitaltungt at starte op. Det skal derfor være mere attraktivt for private investorer at bruge opsparet kapital i helt nye iværksættere. Det er i den sammenhæng vigtigt, at de skattemæssige vilkår for aktier er konkurrencedygtige ift. nabolandene omkring os. Det er de ikke i dag. I dag har Danmark én af de højeste satser på beskatning af aktier, da den danske aktieindkomstbeskatning på 42 pct. er noget over det europæiske gennemsnit på ca. 20 pct., og også langt højere end vores skandinaviske naboer (Norge (31,7 pct.), Sverige (30 pct.)).

Det anbefales, at:

- Højtuddannede ledige - eller selvvalgt mellem jobs - bør som led i beskæftigelsesindsatsen tilbydes et målrettet iværksætterforløb, der kan give dem de rigtige redskaber til at starte egen virksomhed. Det bør indgå i regeringens bestræbelser på, at A-kasser m.m. hurtigere skal få ledige i beskæftigelse. En løsning kan være, at udbrede den nordjyske model, "Innovativ Vækst", for ledige akademikere, så det er nemmere at starte egen virksomhed op på dagpenge.
- Frigør kapital til etablering af virksomhed ved at nedsætte aktiebeskatningen, så de skattemæssige vilkår for aktier i iværksættere er konkurrencedygtige ift. nabolandene omkring os.

2. Gør det nemmere at rekruttere medarbejdere

Iværksættere som bygger deres forretning på naturvidenskab og teknologi ændrer ikke væsentligt behov for kompetencer over tid. Til gengæld er der markant forskel i medarbejdersammensætningen, alt efter om virksomheden eksporterer eller ej. Denne type af iværksættere ansætter både ufaglærte, faglærte og medarbejdere med videregående uddannelser. Udover medarbejdere med STEM-kompetencer ansætter S&E-iværksætterne typisk også medarbejdere med økonomisk indsigt².

---

² Fakta om S&E-startup bygger på ATV-rapporten: "Danmarks nye vækstlag", 2019.

Iværksættere kan have vanskeligheder ved at ansætte specialister og andre nøglemedarbejdere, da iværksættervirksomheder typisk ikke er bredt kendt i offentligheden som eksempelvis store danske virksomheder som Lego og Danfoss. Samtidig kan det være vanskeligt i opstartsfasen at tilbyde en konkurrencedygtig løn.

Det anbefales, at:

- Fasthold forskerskatteordningen og mulighed for medarbejderaktier. Sidst nævnte er i sin nuværende form langt hen ad vejen fornuftig, så længe det ikke er hovedparten af lønnen. En udfordring er dog fortsat at værdiansætte medarbejderaktierne – det skal gøres nemmere.

3. Giv iværksættere adgang til test og forskningsfaciliteter

Særligt for iværksættere som bygger deres forretning på teknologi og naturvidenskab er det afgørende, at de har nem og kompetent adgang til specialiseret teknologisk infrastruktur, ekspertise og mentoring. Udover adgang til udviklings- og testfaciliteter samt specialiseret teknologisk ekspertise, så virker samspillet med universiteterne, GTS-institutterne og forsyningselskaber som en "blåstempling", der kan være med til at åbne dørene for udviklingsprojekter og salg til de første kunder. Nogle testmiljøer er specialiserede i et teknologiområde imens andre har et mere bredt forretningssegment.

Iværksættere har typisk meget begrænsede interne udviklingsressourcer og - kapital. Derfor er der behov for at udvikle og fastholde tiltag og finansiering, der kan understøtte, at langt flere iværksættere får adgang til test- og demonstrationsmuligheder.

I forlængelse heraf er det politisk besluttet at etablere for eksempel:

- Regionale erhvervsfyrtårne (mere end 1 mia. kr. til investeringer)
- Danmarks Eksport- og Investeringsfond (6 mia. kr. ekstra til investeringer i 2022-2025)
- En kommende EU-strategi for "Technology infrastructures"³.

Det afføder de kommende år investeringer fra dansk side i forskning, udvikling, test og demonstration. Både i nye testfaciliteter og konkrete demonstrationsprojekter.

I Forskningsalliancen (DI, Dansk Metal, ATV og IDA) har vi med økonomisk støtte fra Industriens Fond kortlagt over mere end 400 testfaciliteter i Danmark. Samtidig blev der udarbejdet en analyse, som blandt andet viste⁴:

- 1) Den hastige teknologiudvikling, som ses inden for samtlige tekniske områder, medfører udfordringer for de danske udbydere af testfaciliteter. Samlet set er

---

³ JRC Publications Repository - Towards the Implementation of an EU Strategy for Technology Infrastructures (europa.eu)

⁴ Download den fulde rapport 'Danmark som testland: Barrierer og muligheder' på www.ida.dk/forskningsalliancen

testudbydere, som i høj grad er afhængige af offentlige investeringer, under pres for at kunne opretholde kvaliteten af eksisterende faciliteter og investere i nye faciliteter.

- 2) Aftagere efterspørger i højere grad certificeringsfaciliteter generelt og faciliteter, der kan teste og udvikle med et mindre CO₂-aftryk samt beregne produkternes samlede CO₂-aftryk. Testudbydere oplever derfor et øget behov for at opdatere deres faciliteter i en grønnere retning for at matche efterspørgslen, og det stiller krav i forhold til den teknologiske udvikling.

Det anbefales, at:

- Lav national teststrategi, hvor offentlige og private investeringer i nye test- og forskningsfaciliteter koordineres og styrkes. Investeringer fra offentlige fonde og regionale erhvervsfyrtårne skal bringes i spil i denne sammenhæng.
- Gør det nemmere for iværksættere at få hjælp til udvikling og innovation. Puljer til udviklingsprojekter, iværksættertilbud samt klippekort til test og certificeringer i Innovationsfonden, erhvervsfremmesystemet og Forsvaret skal være åben for S&E-iværksættere inden for brede teknologiområder. Offentlige støttepuljer skal være brede og langsigtede frem for at være små tilskud til prædefinerede tiltag med korte perioder, hvor puljen er åben.
- Styrk demonstrationsprogrammer som EUDP, MUDP og GUDP og lad udenlandske iværksættere deltage i projekterne på lige fod med danske.

4. Øg samarbejdet mellem universiteter og iværksættere og understøt iværksættere med udspring fra den offentlige forskning

Der er behov for, at vi bygger bro mellem højt specialiseret viden fra forskningsmiljøer og iværksættere, der tilsammen kan skabe nye løsninger. Det er i denne sammenhæng grundlæggende uheldigt, at den private forskning i Danmark udføres af færre og færre virksomheder. Virksomheder og iværksættere skal således have større incitamentter til at udføre forsknings- og udviklingsaktiviteter – enten selv eller i samarbejde med universiteterne.

Forskning betyder noget for bundlinjen og antal jobs. Både hos iværksættere, som bygger deres forretning på naturvidenskab og teknologi, og hos iværksættere direkte fra universiteterne⁵. Den typiske forskningsintensive S&E-virksomhed beskæftiger over 15 årsværk efter 9 år. På dette tidspunkt beskæftiger de øvrige S&E-virksomheder omkring 10 årsværk. Målt på både årsværk og omsætning har den typiske forskningsintensive virksomhed en større vækst i løbet af de første 10 leveår end den typiske driftsorienterede og vidensstærke virksomhed⁶.

Der er samtidig behov for at styrke rammerne for de iværksættere, som starter op på baggrund af et forskningsresultat på universiteterne. Diskussionen om, at universitetsopfindelserne skal gives fri i den såkaldte Lov om opfindelser på

---

⁵ IRIS Group-analyse, 2022.

⁶ ATV, 2019.

offentlige forskningsinstitutioner, dukker naturligt også op indimellem, når snakken falder på opfindelsernes vej til erhvervslivet. Nogle mener, at det ligesom i Sverige, bør være den enkelte forsker, som i udgangspunktet bør eje opfindelsen og ikke universitetet. Her er det set med IDAs øjne ikke loven i sig selv, der spænder ben, men snarere håndhævelsen af loven, der kan give frustrationer – særligt for mindre virksomheder uden erfaring med et universitetssamarbejde, eller for universitetsforskeren, der ikke tidligere har kommercialiseret en opfindelse.

Transaktionsomkostningerne vil alt andet lige være meget højere for den enkelte iværksættervirksomhed, som ønsker at købe rettighederne til universitetsopfindelsen, hvis opfinderloven ikke havde været til stede. Uden den vil virksomheden højst sandsynlig møde helt forskellige og vilkårlige betingelser, alt efter de givende forskere samt hvorfra aftalen indgås. Det er alt andet lige nemmere for virksomheden at skulle kontakte universitetet ét sted – for eksempel et techtrans-kontor.

Universiteter får grundlæggende penge gennem tilskud for antal studerende og basisforskningsmidler. Det tredje ben på universiteterne – som omhandler kommercialisering og videnspredning af forskningsresultater, innovation og understøtte iværksætteri blandt forskere og studerende - bliver grundlæggende ikke finansieret i dag. Universiteterne skal løbende søge om ny projektmidler i den sammenhæng.

Det anbefales, at:

- Etablere en hotlinje for iværksættere, som kan kontaktes inden samarbejdet med et universitet indledes.
- Udarbejd en model på tværs af universiteterne, hvor universiteterne bedre kan prisfastsætte en opfindelse, nemmere kan stille lokaler og rådgivning til rådighed uden at komme i uoversensstemmelse med loven.
- Gør programmet Open Entrepreneurship permanent – bevillingen udløber ved udgangen af 2023.
- Gør det midlertidige FoU-fradrag på 130% permanent og gør det mere overskueligt at se, hvilke typer af forskningsudgifter, der kan indgå i fradraget.

5. Lav grad af diversitet i kapitalinvesteringer

Danmark har en række offentlige kapitalfonde, som sammen med private investorer investerer i iværksættere og mindre virksomheder. Det er fx Vækstfonden og Danmarks Grønne Investeringsfond, som er slået sammen i den nye Danmarks Eksport og Investeringsfond.

Det tyder på i medie billedet, at iværksættere i den kommende periode får lidt vanskeligere ved at få investorer med ombord. Det kan ramme de kvindelige iværksættere og S&E-iværksættere hårdere, da de i forvejen har svære ved at tiltrække kapital.

Danmark skal have alle iværksættertalenter i spil. Kvindelige iværksættere bidrager til problemløsning på andre måder end deres mandlige iværksætterkollegaer. Flere internationale rapporter dokumenterer, at kvindelige iværksættere er lige så gode til at sikre den økonomiske bundlinje som mandlige iværksættere⁷. Diversitet i en virksomhed giver bedre beslutninger, mere innovation, bredere markedspotentiale og et bedre arbejdsmiljø⁸.

Der er over tre gange så mange mænd som kvinder med en teknisk og naturvidenskabelig baggrund, der er iværksættere. Kun 1,3 pct. af kvinderne med en teknisk og naturvidenskabelig baggrund er iværksættere. For mændene er 4,2 pct. iværksættere⁹. Kvinder er generelt stærkt underrepræsenterede, både når det gælder andel af iværksættere og risikovillige investeringer.

Det tyder også på, ifølge Kraka, at kulturelle normer og bias blandt investorer giver anledning til suboptimale beslutninger både blandt kvindelige iværksættere og investorer, som underinvesterer i gode ideer. Der er en væsentlig overvægt af mandlige investorer. Dette er gældende for både kønsfordelingen hos business angels samt partnere og investment managers i de danske venturefonde¹⁰. Vækstfonden har blandet andet kortlagt, at kun 10% af business angels i Danmark er kvinder. Og i en tilsvarende analyse fra European Women in VC har vist, at kun 15% af partnerne i europæiske venturefirmaer er kvinder.

For at sikre diversiteten er det ligeledes vigtigt, at personer i de offentlige fonde – både medarbejdere og bestyrelsesmedlemmer – har teknisk- og naturvidenskabelig indsigt. Investeringer i disse områder kræver en dybere forståelse for både de udfordringer og perspektiver en S&E-iværksætter står over for.

Det anbefales, at:

- Diversitet kortlægges. Kig på forretningsmodeller, bedømmelsespaneler og kommunikationssprog i offentlige fonde og offentlige erhvervsfremmeaktører mhp. at se, om der er kønsmæssig og faglig bias og derigennem udfordringer ved uddeling af midler. Samtidig bør alle offentlige iværksættertilbud udarbejde kønsdata.

6) Understøt ekspansion på udenlandske markeder

Iværksættere som bygger deres fundament på teknologi og naturvidenskab begynder typisk at eksportere efter virksomheden har eksisteret i 6 år. Det er noget tidligere end andre iværksættergrupper. Efter 15 leveår eksporterer 78% af S&E-iværksætterne, imens det kun er knap 20% af den typiske industriiværksætter¹¹.

---

⁷ [return-on-diversity.pdf \(vf.dk\)](#)

⁸ Se fx. [return-on-diversity.pdf \(vf.dk\)](#) & Ninja Klejnstrup, Kraka, Der er et samfundsøkonomisk potentiale i at intensivere indsatsen for at fremme kvindelige iværksættere, januar 2023.

⁹ https://ida.dk/media/2425/ivaerksaetterfrekvens_blandt_personer_med_-490864_1.pdf, 2017.

¹⁰ Vækstfonden, 2020.

¹¹ ATV, 2019.

Det kræver en stor indsats for de mindre iværksættervirksomheder at få bygget kundegrupper op på nye markeder inden for fx grønne teknologier og services. I iværksætttermiljøet var der meget ros til eksportfremmeinitiativerne i Corona-genopretningspakkerne, hvor Folketinget igangsatte nogle midlertidige eksportfremmeinitiativer i form af nedsatte takster til eksportrådgivning, gratis rådgivningstimer, markedsføring og messer i udlandet. Derudover er den ekstraordinære indsats Denmarkbridge gennem brobygning til Silicon Valley rigtig god. Men der bør tænkes i endnu flere tilbud, da tilbuddene i eksportfremmesystemet kan være bedre til at understøtte eksportmuligheder på tværs af landegrænser og til lande, som har en lavere landevurdering.

Det anbefales, at:

- Etablere flere danske programmer med inspiration fra fx Denmarkbridge, The German Accelerator og Dutch Basecamp. Programmerne understøtter råd og vejledning fra succesfulde startups og globale virksomheder samt danske erhvervsfolk bosiddende i udlandet.
- Ændre vilkårene for The Trade Council, så rådgivningen og hjælpen derfra ikke skal være indtægtsgivende på startupområdet og samtidig tænker mere på tværs af landegrænser. I den sammenhæng kan der hentes inspiration fra Corona-genopretningspakkerne.

Yderligere information kontakt:

René Højmark
Chefkonsulent
Ingeniørforeningen, IDA
24341547/rth@ida.dk